

**1769 წ. მარტის 14. – ქუთათელი მიტროპოლიტის მაქსიმი აზაშვილის
მოხსენებითი ბარათი რუსეთის მთავრობას დასავლეთ საქართველოს
მღვთმარაგების შესახებ: ერაკლე II-ისა და სოლომონ I-ის
ერთმანეთთან მებრძოლების, დასავლეთ საქართველოს მთავრებისა და
თავადების სოლომონ მეფისადმი სრული მორჩილების, ქვეყნის
სამომავლო გზების, ეკონომიკური მღვთმარაგებისა და
გუნებრივი პირობების, მეზობელ ქვეყნებთან ეკონომიკური
კავშირისა და პოლიტიკური ურთიერთობის შესახებ¹**

saqarTvel oSi orni mpyrobel ni arian axl a: mefe sol omons uWiravs saime-
reTo, mefe erekl es _ qarTl i da kaxeTi; isini erTmanerTSi didi megobrebi
arian, ase rom, erekl e, osmal ni rom imereTSi movidnen, saiduml od meePmara
orj el ; agreTve mefe sol omon cxadad _ cxra-cxra aTasis kaciT. TiTonac
iq brZandeboda orj el da mesameT Tavisi Zma arCil ramdenimes kaciT l eke-
bzed Seawi va da yovel Tvis gaimarj ves. imereTSi Tavadebi: dadiani, guriel i,
erisTavi da agreve sxvani, sul yvel ani, mefe sol omonis morCil ni arian yo-
vel ferSi da arc SeuZl ianT rom morCil ni ar iyvnen. imereTs samZRvari aqvs:
aRmosavl eTidam _ qarTl i da kaxeTi, tfil isi, qarTl is taxti, oris dRis
saval ia; samxreTidam _ urumis qveyanaa; Crdil oeTidam _ osebisa, mTaSi msax-
l obel ni; dasavl eTidam _ Savi zRva. imereTzed osmal os qal aqi axal cixe as-
re axl o aris, rom erTis dRis saval ia imereTis samZRvridam. im axal cixidam
azrumi rvis dRis saval ia, trapizoni imereTidam _ eqvsi dRisa. am sams
qal aqebSi samTuxiani faSebi ufrosaT arian. imereTSi wyl ebi: pirvel i, rioni,
oseTidam gamodis da Suva imereTSi, quTais qal aqSi Cadis; meore, myviril a,
isic oseTidam gamodis da quTaisidam sams verszed rions Seeyreba; mesame,
Zirul a, imereTis da qarTl is samZRvarsa hyofs da qarTl idam gamodis, myvi-
ril as Seeyreba; meoTxe, xanis wyal i, imereTis mxridam samPreTidam gamodis
da myviril as Seeyreba. es oTxi wyal i Sav zRvaSi Cadis. amaT garda mTel
imereTSi patara wyl ebi, Weebi da wyaroebi, Tevzi sxvadasxva gvarisa mraval i
aris. imereTi Sav zRvazed aris tyiansa da mTiansa da ase magars al agsa, rom
Suva imereTSi didi osmal os j aris movides, diax cotas kaciT pasuxs gascems.
sami imereTis cixe: baTomi, foTi da soxomi zed zRvis pirzed arian da kai
misadgomi aqvs xomal disa da navisa. Suva imereTSi pirvel i qal aqi quTaisia,
merme baRdadi, Sorafani, cucxvati. am Svids cixeebSi Svidasamdis osmal o
idgeba. am cixeebSi didixani arian, magram ziani da winaaRmdgomoba ar Seu-
Zl ianT da verc iqmnen. mefe sol omons ramdensame ki dec morCil oben am al -
agebSi; ami tom uZl ebs da ara hyris, rom osmal o Pel axl a ar aiSal os. am ci-
xeebis gareSemo ase didrovani tyeebi aris da didroni xeebi, rom xomal debi
aSendeba; fisi da kanafi mraval ia imereTSi. am Svids cixes garda imereTSi
momcro qal aqebi da cixeebi mraval ia, romel ic mefe sol omons uWiravs; am
cixeebSi saca osmal ni arian, zarbazani didi da patara oTxmoc da xuTi, da
sxva al agebSi, sadac osmal oni ar arian, TxuTmetamdis iqneba; ufrosi erTi,
osmal oni axl a rom imereTSi movidnen, imadgan dainarCumes, da ufrosi erTi
zogierTi aseTia, rom mindorSi daaqvT da mterzed Pmaroben. imereTSi modis
TeTri puri, Savi puri, qeri, fetvi, brinj i, samarxo, waml is bal axebi, yurZeni
da sxva xil i; ameebis didi simravl e aris yovel s ferSi da aseTi nayofieri
qveyanaa, rom tyeebSiac mraval i yurZeni da sxva kargi xil i aris; Savis zRvis
pirzeda narinj i da zeTis xil i modis; abraSumi, bamba da diax wmind sel i

¹ val erian maWaraZe, masal ebi XVIII saukunis meore naxebris ruseT-saqarTvel os ur-
TierTobis istoriisaTvis, naw. III, nak. I, Tb., 1988. gv. 299-302.

aris amdeni, rom vaWrebs sxva qveynebSiac miaqvT, diax iafaT hyidul oben, cxeni da sxva pirutyvi, didi da patara, diax mraVal ia; Rvino da otka mraVal ia. quTaisis qal aqidam vaWrebi dadian naviTa im sams cixeSi _ baToms, foTs da soxoms, gasasyidl aT daaqvsT wmindanda sanTel i, abreSumi, bamba, bewvi mel isa, kvernisa da vefxisa da saWml is xoragi; iqidamac wyl iT moaqvT osmal os savaWro: sxvadasxva feri farCa, maudi, Saqari, yava da sxvaca (stambol idam rvas dRezed da yirimi dam xuTs dRezed xomal debi im cixeebSi modian). osmal oni imereTs modian Pmel eTiT: axal cixidam, azrumidam da trapizonidam. qarTi Si, swored tfil is qal aqzed, yizil baSis mPridam imereTi marjvniv darCeba. zogierTs al ags imereTSi oqrosi da vercxl isa da sxvebisa qani aris, magram eseni imereTs araodes ar mouxmaria, erTi rkinis meti, amitom rom meti mteri ar auCndes, yovel Tvis amis cdaSi arian, rom dafaron da osmal T ar Saityon; axl a imereTSi osmal os TeTri modis da gadis, marto oqrosi da vercxl isa. imereTSi Tavadni da aznaurni mtris pirdapir Tavisis kacebiT, iaraRiT da azuxiT gamovl en; ocdaxuTi aTasi da an ocdaaTi aTasamdis kaci SeiYreba maSin, rodesac mteri imereTSi Samova. TeTri rom ar aris jaris misacemi, amitom samZRvars iqiT ver mi egebebian da ver umterebe; da Tu jaris Sesanaxavis TeTri iyos, mswrafaT ormocdaaTs aTass kacs da metsac SeiZl eben Seyras da mters samZRvars iqiTac mi egebebian da imereTSiac ar SamouSveben. yovel s osmal os al agebSi, metadre axl o imereTSi, gareSamo bevri saqarTvel os kacni arian, uTuoT Samoeyrebian, amistanas saqmes rom gaigoneben; imerl ebs garda, yovel Tvis iSoeba TeTriTa meomari l eki da osi ormocda aTasamdis da metic. amas winaT mefem sol omonma ramdenime l eki iqirava cotaxansa, TiTo kaci orol TumnaT uj deboda. Tu imerl ebs ul ufa miecemaT da yovel Tvis ganwyobil ni iqnebian qveiTi da cxenosani, rogorac ruseTSi sal daTi da draguni j deba, ise moundeba. imerl ebi Pmaroben omSi Tofsa, Pmal sa da Subsa im rigaT, rogorc osmal oni Seibmian, qveiTica da ufro cxenosanica. xal xi iqauri mamaci, meomari da morCil i iqneba, mis dros omis rigi ase iswavl os, rogorc evropaSi. Tofsa, Pmal sa da tyvias Sooben osmal os qveynidam, yizil baSidam da tfil isis qal aqidam; Tofis wamal s Tumca imereTSiac akeTeben, magram ufrosi erTi am zemoweril is qal agebidam Sooben. imereTis samZRvridam mozdokamdis xuTi dRis saval i aris; osebzed da patara yabar Tozed Tumca gza ase avi aris, rom oris dRis saval zed urmebiT ar ivl eba, cxenosani da sapal niani galvl is gazafxul zed, zafxul Si da Samodgomazed; zamTarSi ki zogjer, didi Tovl i rom mova cxeniTac ar gadaivl eba, qveiTni yovel Tvis gadaivl ian, magram gza gakeTdeba ase, rom urmitac gaiaros. Tu imereTis qveyana ase bednieri Sei qneba, rom Zl ieri da martl madi debel i aRmosavl eTis sarwmunoebis taxti Pel s dasdebs da saukunod iymobs da mefe sol omons ruseTidam xuTi aTasamdis kacs Tavisis gawyobil obiT da saxarj os TeTriT gaugzavnis ruseTi, is rom dainaxavs, safarvel ad martl morwmunes da Zl ieris imperatricas sabrZanebel s qveSe iqneba, aseTi imedi miecema TviTon da imis xal xsa, rom im cixeebSi osmal oebi rom arian, sul yvel as amoswyvets da, ramdenisac aTasis kacs Seyra ebZaneba da imatic xarj i eboZeba, imTens iSovnis da Seyris da amave zafxul s osmal T dids zians uzams; da, rac imereTis gareSamo osmal os al agebi aris, daiWers da, ramdenic jaris SesanaxavaT TeTri miecema, mis dros gadahPdasac SeiZl ebs. xal xic rom dainaxavs Tavis Tavsa rom didebul is Pel mwifis maRal s safarvel Si yofnas Tavis modgmis mamacobas erTi-oraT gamoiCens da usjul os Pel is dahPsnisaTvis maTis maRal is brZanebiT mterzed Tavis sisxl is daRvras ar dazogven da maradis Pel mwifis erTgul obazed mtkiceT iqmnebian. amas mefis sol omonis gamogzavnili quTaTel i mitropol iti maqsime mogaxsenebT.